

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMAS

Energijos vartojimo ir švaistymo sumažinimas tampa vis svarbesnis ES. ES vadovai 2007 m. nustatė tikslą iki 2020 m. metinį Sąjungoje suvartojamos energijos kiekį sumažinti 20 proc. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės vis dažniau laikomos ne tik tvaraus energijos tiekimo, šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo, tiekimo saugumo ir importo išlaidų mažinimo užtikrinimo, bet ir ES konkurencingumo skatinimo priemonėmis. Taigi energijos vartojimo efektyvumas yra strateginis energetikos sąjungos prioritetas ir ES skatina laikytis principo „pirmiausia – energijos vartojimo efektyvumas“. Šiuo metu vyksta derybos dėl politinės programos laikotarpiui po 2030 m.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 194 straipsnis.

LAIMĖJIMAI

A. Bendroji sistema

2006 m. Komisija paskelbė pirmąjį dokumentą „Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą“ ([COM\(2006\) 0545](#)). Šio veiksmų plano tikslas buvo sutelkti visuomenę, politikus ir rinkos subjektus ir pakeisti vidaus energijos rinką taip, kad ES piliečiai turėtų energijos vartojimo požiūriu efektyviausią pasaulyje infrastruktūrą (įskaitant pastatus), gaminius (įskaitant prietaisus ir transporto priemones) ir energetikos sistemas. Veiksmų plano tikslas – kontroliuoti ir sumažinti energijos vartojimo poreikį ir imtis tikslingų veiksmų vartojimo bei tiekimo atžvilgiu, siekiant iki 2020 m. metinį pirminės energijos vartojimą sumažinti 20 proc. (palyginti su energijos vartojimo prognozėmis 2020 metams). Vis dėlto, kai vertinimai parodė, kad ES pasieks tik pusę savo 20 proc. tikslo, Komisija reagavo nustatydamą energetikos veiksmingumo tikslus kaip pagrindinius pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ užmojus ir parengė naują išsamų 2011 m. efektyvaus energijos vartojimo planą ([COM\(2011\) 0109](#)).

Dabartinę energijos vartojimo efektyvumo sistemą sudaro daug direktyvų, kurios šiuo metu persvarstomos arba kurias planuojama persvarstyti. 2012 m. gruodžio mėn. įsigaliojusioje Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje ([2012/27/ES](#)) reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų orientacinius nacionalinius energijos vartojimo efektyvumo tikslus ir taip užtikrintų, kad ES pasiektų savo pagrindinį tikslą iki 2020 m. energijos vartojimą sumažinti 20 proc. Valstybės narės gali savo nuožiūra nustatyti dar griežtesnius reikalavimus, siekdamos taupyti energiją. Direktyvoje taip pat

nustatomos privalomos priemonės, kurių tikslas – padėti valstybėms narėms pasiekti šį tikslą, taip pat nustatomos teisiškai privalomos taisyklės galutiniams vartotojams ir energijos tiekėjams. Papildomi energijos vartojimo efektyvumo standartai, taikomi gaminiais ir pastatams, buvo nustatyti Ekologinio projektavimo direktyvoje ([2009/125/EB](#)), Energetinio efektyvumo ženklavimo direktyvoje ([2010/30/ES](#)) ir Pastatų energinio naudingumo direktyvoje ([2010/31/ES](#)).

2014 m. Komisija paskelbė komunikatą dėl energijos vartojimo efektyvumo ([COM\(2014\) 0520](#)), kuriame ji padarė išvadą, kad reikės valstybių narių papildomų pastangų, nes jos tyrimai parodė, jog ES iki 2020 m. galės sutaupyti tik 18–19 proc. energijos. Kaip teigiama 2015 m. paskelbtoje Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos įgyvendinimo pažangos ataskaitoje ([COM\(2015\) 0574](#)), valstybės narės iki 2020 m. sutaupys tik 17,6 proc. pirminės energijos. Taigi 2015 m. „Energetikos sąjungos veiksmų plane“ ([COM\(2015\) 0572](#)) buvo paskelbta energijos vartojimo efektyvumo direktyvų peržiūra.

2016 m. lapkričio 30 d. Komisija pristatė pasiūlymų paketą „Švari energija visiems europiečiams“ ([COM\(2016\) 0860](#)), siekdama ES energetikos srities aktus suderinti su naujais 2030 m. klimato ir energetikos tikslais ir padėti siekti 2015 m. energetikos Sąjungos tikslų ([COM\(2015\) 0080](#)). Principas „pirmiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ yra vienas iš pagrindinių energetikos sąjungos elementų siekiant Europos Sąjungoje užtikrinti saugų, tvarų, konkurencingą ir nebrangų energijos tiekimą. Persvarstytoje direktyvoje Komisija pasiūlė iki 2030 m. pasiekti didelio užmojo 30 proc. energijos vartojimo efektyvumo tikslą. 2018 m. sausio mėn. Parlamentas iš dalies pakeitė Komisijos pasiūlymą dėl persvarstytos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos, siekdamas pasiūlymui suteikti dar platesnį užmojų. Po derybų su Taryba 2018 m. lapkričio mėn. buvo pasiektas susitarimas, kuriame nustatytas tikslas iki 2030 m. ES lygmeniu energijos suvartojimą sumažinti 32,5 proc.

B. Bendra šilumos ir elektros energijos gamyba

Ankstesnė Bendros šilumos ir elektros energijos gamybos direktyva (2004/8/EB) buvo panaikinta 2012 m. gruodžio mėn., įsigaliojus Energijos vartojimo efektyvumo direktyvai. Pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą valstybės narės privalo informuoti Komisiją apie didelio naudingumo bendros šilumos ir elektros energijos gamybos ir efektyvaus centralizuoto šildymo ir vėsinimo galimybes jų teritorijose ir jas įvertinti, taip pat atlikti ekonominės naudos analizę, paremtą klimato sąlygomis, ekonominiu pagrįstumu ir techniniu tinkamumu (su kai kuriomis išimtimis). Atsižvelgdama į energetikos sąjungos sistemos paketą, Komisija 2016 m. vasario 16 d. pradėjo ES šildymo ir vėsinimo strategiją ([COM\(2016\) 0051](#)). Strategijoje numatyti planai didinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą, geriau susieti elektros ir centralizuoto šildymo sistemas, siekiant pastebimai padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimą ir paskatinti pakartotinį pramonės generuojamos atliekinės šilumos ir vėsumos panaudojimą. Šios strategijos teisėkūros nuostatos įtrauktos į paketą „Švari energija visiems europiečiams“.

C. Pastatų energinis naudingumas

Į [Direktyvą 2010/31/ES](#) dėl pastatų energinio naudingumo įtraukta keletas nuostatų, kurios skirtos tiek naujų, tiek senų pastatų energijos vartojimo efektyvumui gerinti. Pagrindinės šios direktyvos nuostatos apima reikalavimus dėl:

- bendrų pastatų ir pastato vienetų integruoto energinio naudingumo apskaičiavimo metodikos principų;
- minimalių energinio naudingumo reikalavimų taikymo naujiems pastatams ir pastatų vienetams, pvz., nustatant, kad iki 2020 m. gruodžio 31 d. visi nauji pastatai privalo būti beveik nulinės energijos pastatai;
- minimalių energinio naudingumo reikalavimų taikymo, visų pirma esamiems pastatams, pastatų dalims, kuriems reikia kapitalinės renovacijos, ir techninėms pastatų sistemoms, jas įrengiant, keičiant arba atnaujinant;
- pastatų ir pastatų dalių energinio sertifikavimo, nuolatinių šildymo ir oro kondicionavimo sistemų pastatuose patikrinimų ir nepriklausomų energijos sertifikatų kontrolės sistemų bei patikrinimų ataskaitų.

2016 m. lapkričio 30 d. Komisija platesnės apimties pakete „Švari energija visiems europiečiams“ ([COM\(2016\) 0860](#)), kuris turėtų padėti pasiekti ES 2030 m. energetikos ir klimato tikslus, pateikė pasiūlymą dėl Pastatų energinio naudingumo direktyvos 2010/31/ES persvarstymo. Remiantis Komisijos duomenimis, pastatų energijos sąnaudos sudaro 40 proc. visų ES energijos sąnaudų ir 36 proc. išmetamo CO₂ kiekio. Šiuo metu maždaug 35 proc. ES pastatų yra senesni kaip 50 metų. Pagerinus pastatuose vartojamos energijos efektyvumą bendras ES suvartojamos energijos kiekis galėtų būti sumažintas 5–6 proc., o išmetamas CO₂ kiekis – apie 5 proc.

Direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų ilgalaikes nacionalines strategijas savo nacionalinių pastatų renovacijai remti. Direktyva visose valstybėse narėse turėtų būti užtikrintas itin efektyviai energiją vartojantis ir anglies dioksido neišmetantis pastatų ūkis. Tai ekonomiškai efektyvus būdas pasiekti Europos energijos vartojimo efektyvumo tikslus: sumažinti išmetamo CO₂ kiekį ES 80–95 proc., palyginti su 1990 m.

Be to, tuo pat metu pristatyta iniciatyva „Pažangusis išmaniųjų pastatų finansavimas“ ([COM\(2016\) 0860 – I priedas](#)). Joje analizuojama, kaip skatinti viešąsias ir privačiąsias investicijas, susijusias su pastatų energijos vartojimo efektyvumu, ir siekiama skatinti pasitikėjimą rinkoje ir paskatinti investuotojus rūpintis energijos vartojimo efektyvumu.

D. Gaminių energijos vartojimo efektyvumas

Atsižvelgiant į gaminių energijos vartojimo efektyvumą, ES lygmeniu buvo pristatytos kelios priemonės, įskaitant, be kita ko, priemones, skirtas:

- su energija susijusių gaminių, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su poveikiu energijos suvartojimui, suvartojamai energijai ir kitiems ištekliams nurodyti ženklinant gaminį ir apie jį pateikiant standartinę informaciją (reglamentuojama pagal [Pagrindų direktyvą 2010/30/ES](#)). Specialiomis direktyvomis ir reglamentais nustatomi reikalavimai įvairiems buitiniams prietaisams. Biuro įrangos ženklavimui ir padangų ženklavimui taikomi atskiri reglamentai;

- ekologinio projektavimo reikalavimams energiją naudojantiems gaminiams (reglamentuojama pagal [Pagrindų direktyvą 2009/125/EB](#), nauja redakcija išdėstyta Direktyvą 2005/32/EB, kuri iš dalies pakeista Direktyva 2008/28/EB). Įgyvendinimo reglamentai apima įvairiausių gaminius, įskaitant šildytuvus, siurblius, kompiuterius, oro kondicionierius, indaploves, apšvietimo prietaisus, šaldytuvus ir šaldiklius, televizorius ir elektrinius variklius.

Kaip 2015 m. vasario mėn. paskelbtos energetikos sąjungos strategijos ([COM\(2015\) 0080](#)) dalį Komisija pasiūlė persvarstyti anksčiau nurodytas gaminių energijos vartojimo efektyvumo direktyvas. 2017 m. liepos mėn. paskelbtame [Reglamente 2017/1369](#) nustatyta nauja energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo sistema, nustatant terminus, per kuriuos dabartinės A+, A++, A+++ klasės turi būti pakeistos A–G klasių skale.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas nuolat ragina užsibrėžti platesnio užmojo energijos vartojimo tikslus ir griežtesnes taisykles. Savo 2010 m. gruodžio 15 d. rezoliucijoje dėl efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano peržiūros ([P7_TA\(2010\)0485](#)) Parlamentas aiškiai pareiškė, kad reikia priimti privalomą planinį tikslą iki 2020 m. bent 20 proc. padidinti energijos vartojimo efektyvumą.

2012 m. Parlamentas atliko esminį vaidmenį derantis dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos ([COD/2011/0172](#)) ir užtikrino, kad galutiniame su Taryba sutartame kompromisiniame variante bus išlaikytos nacionalinės pastatų atnaujinimo strategijos bei privalomi energijos auditai didelėms bendrovėms. Be to, jam pavyko išsaugoti pakeitimus, kuriais raginama patvirtinti reagavimo į paklausą mechanizmų taisyklės, kurios sudaro sąlygas energijos vartotojams pritaikyti savo energijos vartojimą prie jos tiekimo sąlygų ir taip sumažinti savo išlaidas energijai.

2013 m. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimo ir poveikio vykdant sanglaudos politiką ([P7_TA\(2013\)0345](#)), kurioje palankiai įvertino Europos struktūrinių ir investicijų fondų teikiamas naujas galimybes, visų pirma statybos sektoriuje. Parlamentas paragino taikyti informuotumo didinimo priemones ir skleisti informaciją, taip pat pabrėžė būtinybę kurti pajėgumus ir teikti techninę pagalbą šioje srityje.

Vėliau savo rezoliucijose dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos ([P7_TA\(2014\)0094](#)), dėl 2014 m. JT klimato kaitos konferencijos (COP 20)^[1] Limoje, Peru ([P8_TA\(2014\)0063](#)) ir rezoliucijoje „Siekiant naujo tarptautinio klimato kaitos susitarimo Paryžiuje“ ([P8_TA\(2015\)0359](#)) Parlamentas ne kartą ragino Komisiją ir valstybes nares nustatyti privalomą 40 proc. išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir suvartojamos energijos kiekio mažinimo tikslą ir papildomus atskirus nacionalinius tikslus. Visose trijose rezoliucijose aiškinama, kad pasiekus plataus užmojo energijos vartojimo tikslus būtų sukurta darbo vietų ir sutaupyta lėšų, padidėtų ekonomikos konkurencingumas, būtų paskatintos naujovės, sumažinta priklausomybė nuo energijos importo ir padidintas energijos tiekimo saugumas. Europos Vadovų

[1]COP 20 – 20-oji visuotinė Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (JTBBKKK) šalių konferencija, skirta kovai su klimato kaita ([2.5.2](#) – Klimato kaita ir aplinka)

Tarybai 2014 m. spalio 23 d. patvirtinus 27 proc. tikslą, Parlamentas siekia nustatyti plataus užmojo energijos vartojimo efektyvumo tikslą. 2018 m. sausio 17 d. jis pritarė tikslui iki 2030 m. ES energijos vartojimą sumažinti 40 proc.^[2] 2016 m. birželio 23 d. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos įgyvendinimo ataskaitos ([P8_TA\(2016\)0293](#)) ir padarė išvadą, kad dabartinė direktyva, nepaisant to, kad joje nustatoma energijos paklausos mažinimo sistema, buvo prastai įgyvendinama. Jis paragino valstybes nares ją įgyvendinti greitai ir visapusiškai. Be to, Parlamentas tvirtino, kad rimta energijos vartojimo efektyvumo politika galėtų padėti ES pasiekti klimato ir energetikos tikslus, atitinkančius 2016 m. Paryžiaus susitarimą (COP 21), ir padėti pagerinti energetinį saugumą mažinant priklausomybę nuo išorės energijos šaltinių.

2016 m. lapkričio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo. Iš dalies pakeistą Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą 2018 m. gruodžio mėn. patvirtino Europos Parlamentas ir Taryba.

2016 m. rugsėjo 13 d. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl ES šildymo ir vėsinimo strategijos ([P8_TA\(2016\)0334](#)) ir paragino Komisiją savo veiksmus sutelkti į pastatų energijos efektyvumo priemones, ypač energijos nepriteklių patiriančiuose namų ūkiuose.

2018 m. vasario 6 d. Europos Parlamentas priėmė Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos (ITRE) komiteto parengtas ne teisėkūros rekomendacijas. Parlamentas remia švietimo programas, padedančias Europos piliečiams suprasti, kaip jie gali sutaupyti daugiau energijos. Be to, Parlamentas pritaria tam, kad būtų ne mažiau kaip 50 proc. padidintas mažataršių energetikos projektų finansavimas^[3].

[Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame](#)
04/2019

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20180112IPR91629/europos-parlamentas-siekia-drasiu-svarios-energijos-tikslu>

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

